

"Solidaritet, ikke almisser"

Sådan lød parolen for Vietnamindsamlingen Giro 1616 og titlen på ny artikel om kommunisten og mennesket Otto Sand

Af Wilfred Gluud

Chris Holmsted Larsen (mag.art. i historie, født 1973) leverer et spændende portræt af kommunisten og mennesket Otto Sand 1915-1984. Hans arbejde i Vietnambevægelsen førte til stiftelsen af De Danske Vietnamkomiteer (DDV), og han formåede at samle ungdommen på venstrefløj i solidaritetsarbejdet med Vietnam. Han var en markant person, der ikke ville rette ind efter partilinjens i Danmarks Kommunistiske Parti (DKP), og blev ekskluderet i 1969.

Chris Holmsted Larsen er også forfatter til bogen "Tiden arbejder for os – DKP og Vietnamkrigen 1963-1973", hvor han gennemgår DKP's arkiver. Til den nye artikel har han lavet en række interview. Artiklen koncentrerer sig om at formidle det nye kildemateriale og i mindre omfang den politiske udvikling i Vietnam-arbejdet.

Barndom og ungdom

Otto Sand blev født i 1915. Han var påvirket af moderens »kristne tro, men nok vigtigere: hendes vedholdenhed og intellektuelle overskud og ambitioner om at give børnene en bedre tilværelse«. Han var som 17-årig meget religiøs, men blev stærkt påvirket af andre familiers ekstreme fattigdom.

I 1935 var det slut med pacifisme og kristendom, som han skrev til datteren i 1959: »Jeg havde gennemskuet kirkens løgn om, at bare vi beder til gud vil alt blive bedre, så jeg meldte mig ind i først DKU og en måned senere i partiet. Det har jeg ikke fortrudt siden, selv om jeg naturligvis ikke altid har været tilfreds med den måde, vi gjorde tingene på«.

Han mødte sin første kone Lis, som fulgte ham ind i DKU, og blev påvirket af den spanske borgerkrig, der startede i 1936, og fascismens fremmarch.

Besættelsen og 1950'erne

Under krigen indeholdt hjemmet i Vanløse et illegalt trykkeri. Efter en ransagning i 1942, måtte han gå under jorden. Han var med i lokal modstandsgruppe under det kommunistisk ledede BOPA (Borgerlige Partisaner), hvor han stod for instruktion og distribution af våben. Han deltog i tyverier af våben og stikkerlikvideringer, og var psykisk mærket resten af livet af sine oplevelser under krigen. Efter befrielsen havde familien det svært. Manglen på arbejde fik ham i 1947 til at emigrere til Stockholm, hvor han og konen boede til 1956.

Efter hjemkomsten fik han arbejde, og kom i

Årbog 2009

Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv. 152 sider, 99 kr.

Tema om Danmarks

Kommunistiske Parti (DKP).

Artiklen "Solidaritet, ikke almisser" om

kommunisten og mennesket

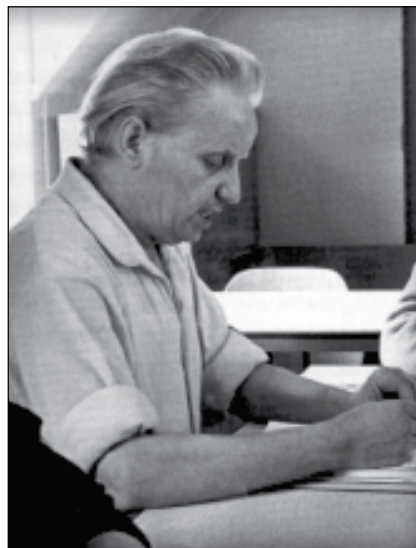
Otto Sand 1915-1984

af Chris Holmsted Larsen, side 56-81.

DKP's ledelse i København. Under Ungarn-krisen og opgøret med Aksel Larsen i 1958, som endte med dannelsen af SF, forblev han trofast mod partilinjens. I 1958 rejste Sand med familien til Lenin-skolen i Moskva, og kort før hjemrejsen i 1959 skrev han, at »det eneste jeg er rigtig sikker på er den ideologiske – eller politiske om du vil - kamp vi fører er helt i overensstemmelse med både mine instinkter, intuition og tilværelse«.

Otto Sand var fra 1960 arbejdsløs i næsten to år, hvor han arbejdede som partiaktivist. I 1962 blev han ansat på partiavisen Land og Folk. Datteren Kira Sand husker: »Han kendte jo godt korrupsion og lortet derinde. Men det at opleve det på egen hånd, det havde han det ikke godt med. Han var jo en blød mand, og han var et dybt hæderligt menneske, der ikke havde det godt med de småintriger, smiger og snusk, der trivedes i Dronningens Tværgade. Sådan ville han ikke arbejde«.

I Vietnam voksede antallet af militære rådgivere fra USA til 23.300 i 1964, og 8. marts 1965 landsættes de første 3.500 regulære kamptropper,

Otto Sand

som blev udvidet til 184.300 amerikanske soldater inden årets udgang.

Nørrebro Vietnamkomite

I 1965 blev Otto Sand skilt fra konen, og flyttede ind i et værelse i Havnearbejdernes Forbund på Nørrebro. Her var det »Sand, der tog initiativ til den første regulære Vietnam-komite, da han i (2. marts) 1966 dannede Nørrebro Vietnamkomite« (som har kontor, hvor han bor), men artiklen uddyber ikke dette afgørende skridt. Komiteen består mest af fagforeninger. Dengang var der mange mindre fagforeninger eller afdelinger med hovedkvarter på Nørrebro, og »mange yngre DKP'ere, der alle delte Sands kritik af partiledelsen og dennes angivelige revisionistiske kurs«.

Formålet var ikke længere fred, men »USA ud af Vietnam«, og man arrangerede en vellykket 'Vietnamweekend' 14-15. maj med 150 deltagere. Den var bakket op af 21 lokale fagforeninger og 10 politiske organisationer.

DKP's københavnske afdelinger havde 19. januar et fælles Vietnammøde, og Erik Jensen skriver i sine erindringer, »at vores folk havde flertal i DKP's Københavnsledelse. Der sad Otto Sand, og han blev støttet af sine gamle frihedskæmpervenner.« Man fik snart følge af Amager Vietnamkomite og fem komiteer mere.

Vietnamindsamlingen Giro 1616

I juni 1966 oprettedes den betingelsesløse Vietnamindsamling Giro 1616 til fordel for DRV-Nordvietnam og befrielsesfronten FNL. DKP's internationale sekretær Ingmar Wagner kom i mindretal med et gammelt forslag om en "tre-fløjet" humanitær indsamling. Otto Sand blev valgt som sekretær og man fik kontor hos havnearbejderne sammen med Nørrebro Vietnamkomite.

Det kontroversielle er, at indsamlingen ikke er humanitær, men at pengene gives uden nogen betingelse for deres anvendelse. Det overlades til vietnameserne selv at bestemme, så de kunne anvende dem til våben. Det medførte, at man ikke fik Justitsministeriets tilladelse, men fortsatte flere år uden. I virkeligheden gik bidragene sandsynligvis mest til Informationskontorer i Vesteuropa, måske også til medicin.

Vietnamkomiteerne

I utilfredshed med den brede Vietnambevægelses fokus på fred og stop bombardementer, sluttede de syv komiteer i København sig i marts 1967 sammen til De Storkøbenhavnske Vietnamkomiteer (DSVK). De bestod af enkeltmedlemmer med mange var menige DKP'ere og DKU'ere. Målet var

"USA ud af Vietnam", og støtte til Befrielsesfrontens 5-punkts og Nordvietnams 4-punkts erklæringer. I slutningen af 1967 var der 15 komiteer.

Største demonstration 27. april 1968

Den største demonstration var arrangeret af DSVK, og fandt sted 27. april 1968 med over 25.000 deltagere. Demonstrationen gik fra Christiansborg Slotsplads til USA's ambassade på Dag Hammarskjølds Allé med paroler som "Bekæmp den amerikanske imperialism", "USA ud af Vietnam - Danmark ud af NATO" samt "Bryd med Saigon - anerkend FNL og Nordvietnam".

Da demonstrationen sluttede, udbrod der uroligheder og politiet for hårdt frem. De voldelige sammenstød kom til at præge debatten, og striden forstærkedes mellem den radikale fløj omkring DSVK, og de, der mente, at politisering af bevægelsen vanskeliggjorde arbejdet med at skabe bred folkelig opbakning mod krigen.

De Danske Vietnamkomiteer

7.-8. december 1968 afholdt De Storkøbenhavnske Vietnamkomiteer (DSVK) landskonference for at samle alle landets 26 Vietnamkomiteer. Op til mødet havde Land og Folk fremhævet, at DKP-ledelsen ønskede at bevare bredden i Vietnamarbejdet og var imod en radikalisering. Chris Holmsted Larsen har fejlagtigt fået den opfattelse, at Ingmar Wagner deltog, men det var DKP'ere fra lokale Vietnamkomiteer, der stod for mindretallets synspunkter.

Otto Sand holdt et indledende oplæg (som Chris Holmsted Larsen ikke nævner) på landskonferencen, hvor han slutter med at sige: »Uden et klart politisk sigt i arbejdet, med en målsætning, der i størst mulig grad understøtter det vietnamesiske folks behov for politisk og moralsk støtte, er det heller ikke muligt at tilrettelægge de praktiske handlinger. Den første betingelse herfor er, at vi klart ser sammenhængen i tingene - både nationalt og internationalt. Vi har stillet os entydigt på dette tapre folks side - det er vor pligt at angribe og afsløre vor fælles fjende: USA-IMPERIALISMEN. Det er tåbeligt at arbejde for og ønske "fred i Vietnam" og samtidig vige udenom kampen imod årsagen til det vietnamesiske folks lidelser. Den politik, vi skal føre, bestemmes i denne sal og hverken i Moskva, Peking, Havanna eller nogen andre steder - inden for eller uden for dette lands grænser.«

Otto Sand-fløjen prøvede at få opbakning i DKP, men blev udmanøvreret af ledelsen, og i marts blev Otto Sand og fem andre medlemmer af DDVs landsledelse ekskluderet af DKP. Allerede i efteråret 1968 havde en gruppe højskolelærere og intellektuelle startet et initiativ til en ny bred humanitær Vietnam-indsamling, som DKP-ledelsen tilsluttede sig. Det blev offentliggjort 19. januar 1969 flere uger inden partikongressen i februar.

Verdensbankdemonstrationer

De Danske Vietnamkomiteer var initiativtager til demonstrationer i forbindelse med Verdensbankens

kongres i København 20.-25. september 1970. Sammen med en række andre organisationer på venstrefløjen blev demonstrationerne forberedt med udgivelsen af en Verdensbankpjece.

Efter demonstration 21. september var der voldsomme uroligheder, som strakte sig over flere dage med regulære gadekampe mellem politi og demonstranter. Otto Sand var hurtigt ude med at udsende en udtalelse der fordømte aktionerne. Men flertallet i DDVs landsledelse var uenig og udsendte en ny pressemeddelelse, der tog afstand fra Sands erklæring. På det efterfølgende møde var Otto Sand i mindretal, og blev ikke genvalgt til DDVs landsledelse.

Otto Sand havde fra 1969 lidt af sukkersyge, og helbredet blev ikke bedre med årene. I 1982 fik Otto Sand lov til at blive genoptaget i DKP, sikkert for at pleje gamle venskaber, men han døde to år efter, 69 år.

Nekrolog

Citater fra en nekrolog i Vietnam nr. 4, 1984:

Dansk Vietnamesisk Forening, der var Vietnam-bevægelsens arvtager, bragte en mere respektfuld nekrolog (end DKPs avis Land og Folk), skrevet af Wilfred Gluud, som tilskrev Sand hovedansvaret for, at Giro 1616 under parolen "Ikke almisse - men solidaritet" blev et politisk brændpunkt for ungdomsoprøret. Gluud skrev videre, at Sand kunne være skarp og kompromisløs, men også inspirerende og parat til at lytte til andres synspunkter samt, at »Otto vil blive husket for sin betydning for politisering og radikalisering af Vietnambevægelsen - et arbejde som både DVF og andre venskabsforeninger bygger på i dag.«

